

אורח חיים רח הלכות ברכת הפירות

עם קמח רק עם שאר מינים מנכר נמ"מ ועל המחיה אפילו ליכא נכח"פ כמ"ט
ס"ו: טז בברכה אחת מעין ג'. נוסח הנכרה בלאי אמ"ה על המחיה ועל
הכלכלה ועל חנוכה השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרליה והנמלת לאטומיו
לאכול מפריה ולשנוע מטובה רחם ה' אלקינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים

על-פי שאין בו כזית בכדי אכילה פרס, ולבסוף יעל
המחיה. ואם כישלו בכדיה, מברך תחלה 'בורא מיני
מוזנות' ואחריו ג' 'בורא נפשות':

טז (וג) בברכה אחת מעין שלש של פירות
דחוצה לארץ חותם על הארץ ועל הפירות.
ובארץ-ישראל חותם על הארץ ועל פירותיה. הואם
בחוצה לארץ אוכל מפירות (יד) וידו הארץ. חותם
גם-כן על פירותיה:

יא בברכה מעין שלש דין זו אינו חותם על הגפן

באר הגולה

צ מכות מד: ק הרשני' ס: ר רכט יונה והל"ה והל"ה:

מעין המחיה ממילא הכא יש לאומרו דאין כאן הוספה נכ"ל:

מחיות השקף

שחוחמין על הארץ ועל הפירות ויש שחוחמין על הגפן ועל פה"ג. פירו לאורה בשבע שא"צ לטעם
החתימה. שהרי אין אנו משנים רק לומר פרי הגפן במקום פרי העץ. אבל יוכא דלא הברכות על העץ
אלא כשחמא על הארץ ועל הפירות. בין נמי אין לשנוח עכ"ל החותם. הרי שכתבו לאורה בשבע
שא"צ לשנוח כו' ר"ל דאין בו חיוב לחתום על הגפן ועל פה"ג אלא בני בטהם א' יאמר על הארץ
ועל הפירות מ"מ מודים החותם דאם אמר על הגפן ועל פרי הגפן ואפסיד דרעין. ואפסיד דמונה
החתי' במ"ש ויש שחוחמין על הגפן ועל פרי הגפן גם הם מודים צריך להזכיר גם על הארץ. וכמ"ס
חתי' הארץ לעולם עומדת. ובכל החתימות צריך להזכיר על הארץ אלא שהם כוונתם עתה על
פה"ג. והיינו לפרוט הגפן ולא בני לחתום פהם ועל הפירות. וע"ז כתבו החתום דאין צריך לשנוח

באר היטב

(וג) מעין ג'. נוסח הנכרה: בלאי אמ"ה על המחיה ועל הכלכלה ועל חנוכה השדה ועל ארץ חמדה
טובה ורחבה שרליה והנמלת לאטומיו לאכול מפריה ולשנוע מטובה. רחם ה' אלקינו עלינו ועל ישראל
עמך ועל ירושלים עירך ועל ליון משכן כבודך ועל מוצנך ועל היכלך וננה ירושלים עיר הקודש נמנהה
אמ"ה ה' על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה. ועל פירות אומר ועל הכן ועל שנוע השדה
מעין ג' על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה. ועל פירות אומר ועל הכן ועל שנוע השדה
מעין ג' על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה. ועל פירות אומר ועל הכן ועל שנוע השדה

שכרי תשובה

שכרי תשובה ועל המחיה ועל הכלכלה ועל חנוכה השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרליה והנמלת לאטומיו
לאכול מפריה ולשנוע מטובה רחם ה' אלקינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ליון משכן כבודך
ועל מוצנך ועל היכלך וננה ירושלים עיר הקודש נמנהה אמ"ה ה' על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה.
ועל פירות אומר ועל הכן ועל שנוע השדה מעין ג' על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה. ועל פירות אומר
ועל הכן ועל שנוע השדה מעין ג' על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה. ועל פירות אומר ועל הכן ועל שנוע השדה

ביאור הגר"א

ולבסוף על המחיה. ס"ס הוא וצ"ל בורא ביר ובמ"ש בסיפא ואם בשלו בו רמאי שנו וכן עיקר ודכל הברכות בסוף צריך כזית בכדי
החתי' ס"ס דהא לא שחולקים על זה וכו' ור"ל כו'. אבל הרי יונה שם אפי"ם שנו הוא פ"י כפי חוסי' לא מחמח קושיא וזו וכו' שבר"ה ל"פ עליה ע"ש: (סעיף א) והוא בחו"ל כו'. כמ"ס א"תו מיכל כו' אלא כו' (ב"ק
יא) בברכה כו'. חתום כו' וכו' וכו' ר"ה על כו':

יד אפרים

המחיה לד על הרוב אומ"ם שם ונודה לך על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה והקל"ט מ"ב סימן נ"ה ילמי
ש"כ שכל"י מוחמין ועל מחימה ועל כלכלה וכו' וכו' כלכלה נרשם כחל"ל עיגול שהוא מתחם ח"ל"פ העפסות
ע"ש וז"ע על המע"מ שהיה הנרא"ש דאי משום הנוסחא כשנוד מולה דברי הנרא"ש ע"ש אלא ח"ל"פ
שע"ש טעור. ונראה שמתקן על הלש"ט שמתקן נוסחא הטור מה נראה שטעור שכן עיקר וז"ע:

מגרות זקנים

בברכה א' בעין כו'. וז"מ שכתב שאין לומר ועל חנוכה השדה על הפירות ועל ליון משכן כבודך ועל מוצנך ועל היכלך וננה ירושלים עיר הקודש נמנהה אמ"ה ה' על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה. ועל פירות אומר ועל הכן ועל שנוע השדה מעין ג' על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה. ועל פירות אומר ועל הכן ועל שנוע השדה

אוצר מפרשים

ג' נפשות. במ"א חפה להם לא יברך מעין ג' ככו כפה. והירץ כפי אליהו רבה ונחתין חד דרגא רבפח ראוי לברך כה"מ מברך מעין ג' והוא ראוי לברך מעין ג' מברך בורא נפשות רבות כיון דליכא כזית כבד
אכילה פרס ועוד דפת חשוב (ג"ל) ע"ש: (ואצל אברהם)

אשיל אברהם

מוזנות ובורא נפשות רבות קשה דנהי הרמב"ם וז"ל פרק ג' הל' י"א מהל' ברכות כל
שכבר המוציא יברך ברה"מ, וכל שכבר בורא מיני מוזנות מברך מעין שלש והוא יצויר
כה"ג דליתא ולזה ר"ל דעל מין קאמר. ומ"מ הקשה דלא מצוין כן בכיוצא בו ולמה יברך בפת
מעין שלש ולא בורא נפשות רבות, ואי דהי' מינים ששוכבים לענין מעין שלש קשה בחכשול
למה בורא נפשות רבות, והרמב"ם אומר י"ל אמין קאי, ובאמת ע"ש טובא אם לא
דנחתין חד דרגא כמ"ס האר"צ אות י"ג ע"ש. ואני העני בחידושי דף ל"ז ע"ב הארמתי וז"ל
אקצר, ובידו"ש ס"י שכ"ד בש"ך אות י"ג ע"ש וכו' אומרים 'חייטים ואורז' ורוקא דגריד בתריה, וי"א
כל מיני דגן דרעם כעיקר דין תורה, ולפ"ז אף ה' מינים דגן עם קמח דוחן טעם כעיקר נהפך
כולו כו' בחלה וברכה, והראב"ד ז"ל סובר דפחות ממינים פת מברך אחריו מעין שלש הכיאו
ח' הרשבי"א ברכות דף ל"ז ע"ב והקשה עליו מר' יוחנן וית' מלוח דאכל ושקל לגרמין אלא
פחות מביית אין מברך כלום, וי"ל כי הראב"ד ז"ל סובר פת כזית דין תורה כמבואר בהשגות
פרק ה' מהל' ברכות ראוי לתקן בחצי שיעור מעין שלש עכ"פ, ע"י כסף משנה ב"ק ג' הל' י"ב
מהל' ברכות והראב"ד ז"ל סובר כן דמדרבנן ראוי להחמיר בחצי שיעור ודין במעין שלש, כי
י"א כפה ברכות לאו ממנין דין תורה ע"י ס"י קצ"ד כמנ"א אורח ג', ומר' יוחנן דרית י"ב כי
סובר דמעין שלש כו' מינים מדרבנן מדרשוק ואורז ליה להרמב"ם בספר ח' הל' י"ב מהל'
ברכות יע"ש אבל פת דין תורה בכזית לירידה ראוי בחצי שיעור להחמיר מדרבנן ודי במעין
שלש. והנה המחבר בס"י ר"י פסק היפך כדרי הראב"ד ז"ל סובר כן דמדרבנן ראוי להחמיר מדרבנן ודי במעין
כרי אכילה פרס תחלה המוציא ואחריו מעין שלש כי לפ"ד טעם כעיקר דין תורה ברה"מ
ראוי לברך ולהראב"ד מעין שלש עכ"פ הלכך מברך מעין שלש ואפסיד יוצא מן התורה לפ"ד
מנין ברכות לאו דין תורה, משא"כ בתבשיל מעין שלש דרבנן גביה ויורה הראב"ד ז"ל דאין
טובל' כפחות משיעור מהחיה ד"ל יוחנן ויחנן שאלו זית מלוח כו' ע"כ מברך בורא נפשות רבות
ועדיין צ"ע. ולענין דינא אנו אין לנו אלא ספק המחבר דהיינו אורי ליה ואף בעירוב דגן עם אורז
באין כרי אכילה פרס דינא כמו ברוזן למ"ש המג"א ז"ל וכו' ר"י יע"ש, ואי"ה בהל' ס"ס

משבצות והב

מונ"א בנח"ט ט"ו צורך מה דקשה כאן יע"ש. ומסתברא כל שיש לפניו פת מה' מ"מ דגן
אפילו אין נקיה ופח מעורב ויש כזית כדו אכילה פרס מחטת אפ"ה פת שעורים בלי תפוחות
עדיף להמוניא, ע"י ס"י קס"ח ע"ש דג'. והרי יודע דפרס יש בו מחלוקת בסי' מ"ר ע"י
ד', ו"א ג' בליים ויהיה חלק ששית דג' נשאר מייים מברך המוציא ונראה מ"ו פת. ומשלו
טורא מיני מוזנות ומעין שלש, ולמ"ד דג' בליים יהיה חלק שמייים ט'. ומשלו כשם חלק
שמייים יצרך מתקן שהכל וטורא נפשות רבות, אבל כפה ברה"מ דין תורה היה ליה ספק
חורה ולחומרל ע"י ס"י קס"ח נט"ו אורז ו' וס"י קס"ד בנמ"א אורז ח'. וז"ע אם מלטרף
הכל או כדו שבעה מונגן לחוד, ואי"ה בנמ"א אורז ט"ו ישרא' עוד. אם עירב קמח של
מינים עם קמח דגן ז"ע אם היה מין צמית נחר שמה או דלמא דשאר קמחין עם לור' יש
לסם קמחא דלרורז ח'. ולא דמי לחמי ושערי דהוה מין צמית נחר שמה, ונפק"מ דבד ס"א
לו מחירין, ובעל' יו"ט א"י"ה ישרא' ח' צמיתן מו"ט ונתערב וע"י ע"ז דף ס"ה ודף ס"ז
יע"ש. והנה מ"ס המחבר עירב כו' הוא דעת ה"ר דוד אטרדרסם בשם מלמד ריבט ויהיה
אלו דעת ארמות חיים כשם בעל האשכול דכרי ושמולא ששמע אף ששן כדו אכילה פרס דאין
לחלק בין קמח לשאר מינים ע"י מג"א אורז ט"ו, ובאר הגולה אורז ח' (פ') ליון ארמות חיים
והר"ד א"ז ע"ש קל"ט. עוד אבאר לך כדו אכילה פרס המוציא ונראה מ"ו פת. ומשלו כשם חלק
שמייים טורא מיני מוזנות ומעין שלש דווקא ה' מיני דגן השעורים מהם הוא שאר
מינים המזיין עירב פירות ע"ז עם פרי האדמה ועירבין יחד ויורקין קלח יחדית אלעזר מה
הרוב ולא חימא דווקא נמשקה היין כן בסי' ר"ב דלויק' בחר הרוב ודע"ש א' נמשך כו'

הפירות
הוא ומני
ועל פרי
הברי'
צמתי'
שמי'
המילא
הגפן ו'
פרי הג'
כמר י'
הנראה
הפירות
שפיר ו'
הפירות
לא סג'
דמתי'
לפי שג'
קודמין
לו בני'
בשר-
ע"פ'
על הנ'
עכ"ל
הוא ד'
שם
משאך
לפרוט
הס"ל
כדא
בפוסק
פוסקים
לכתוב
א"צ ל'
החכמי
ההדא
שאמו'
כ"ס ו'
כ"א ו'
ע'
(טו)
זוט
(טז)
(יז)
אלא
חמ"ו
ספ"ו
הוא
מ"ס
מ"ס
מ"ס

